

Vlaamse
overheid

sarc

Strategische AdviesRaad voor
Cultuur, Jeugd, Sport en Media

Advies

Algemene Raad i.s.m.
Sectorraad Kunsten en Erfgoed en
Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk
12 juli 2016

Advies bij het witboek aanvullende financiering

INHOUD

1. Situering.....	2
2. Advies	2
2.1 Reactie op de presentatie van het witboek en het flankerende beleid.....	3
2.1.1 Vermogensfinanciering / cultuurbank.....	3
2.1.2 Het creëren van een optimaal fiscaal kader	3
2.1.2.1 Tax shelter voor de podiumkunsten.....	3
2.1.2.2 Aftrekbare giften	3
2.1.3 Cultuurloket.....	4
2.1.4 Kmo-portefeuille voor culturele sector	5
2.1.5 Cross-sectorale samenwerking	5
2.2. Andere financierings- en kostenverlagende maatregelen.....	5
2.2.1 Indemniteitsregeling bij tentoonstellingen	5
2.2.2 Onroerende voorheffing.....	6
2.2.3 Verlaagd btw-tarief.....	6
2.2.4 Verfijning fiscaal kader	6
2.2.5 Tax shelter voor startende ondernemingen.....	6
2.2.6 Crowdfunding.....	6
2.2.6.1 Tax shelter voor crowdfunding.....	6
2.2.6.2 Crowdfunding via giften	7
2.2.7 Ruilsystemen en complementaire munten.....	7
Samenvattend	8
Reactie op de presentatie van het witboek.....	8
Bijkomende financierings- en andere maatregelen.....	9

1. Situering

In 2015 liet minister Gatz de mogelijkheden van aanvullende financiering voor de cultuursector in Vlaanderen onderzoeken¹. De studie geeft een uitgebreid overzicht van mogelijke aanvullende financieringsinstrumenten. Dit vormde de aanzet voor het 'Witboek aanvullende financiering voor cultuur'. Minister Gatz wil naast subsidies nieuwe financieringsmethoden aanboren voor zowel grote, als kleine cultuurorganisaties en ook individuele kunstenaars.

Het witboek is een matrix van mogelijke instrumenten die zich binnen vier thema's situeren:

- De oprichting van een Cultuurbank die als genetwerkte bank hiaten opvult, gaande van microfinanciering tot risicokapitaal.
- Het creëren van een optimaal fiscaal kader door het stimuleren van de geefcultuur, optimalisatie van fiscale aftrekbaarheid en de uitbreiding van de tax shelter naar podiumkunsten.
- De oprichting van een Cultuurloket door uitbreiding van het bestaande Kunstenloket naar de brede cultuursector over verschillende disciplines heen.
- Het opzetten van een beleidskader voor cross-sectorale samenwerking over de disciplines en sectoren heen.

Het witboek werd besproken op de vergaderingen van de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk van 3 maart 2016, 1 april 2016 en 23 juni 2016 en de Sectorraad Kunsten en Erfgoed van 9 mei 2016 en 7 juni 2016. Een werkgroep met leden van beide sectorraden en de Algemene Raad kwam over een ontwerpтекst samen op 23 juni 2016. De Algemene Raad van de SARC neemt een bespreek het advies op zijn vergadering van 27 juni 2016 en werkt het via schriftelijke procedure verder af.

2. Advies

De SARC wenst haar advies onder te verdelen in twee delen.

Het eerste deel omvat **de reactie op het witboek en het flankerende beleid** zoals voorgesteld op het sectorevent op 24 februari 2016 en zoals toegelicht door Rita De Graeve van het departement CJSM op de vergadering van de Algemene Raad op 29 februari en op de vergadering van de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk op 3 maart 2016.

Het tweede deel reikt bijkomende elementen aan die kostenbesparend kunnen werken en die niet opgenomen zijn in het witboek maar die te maken hebben met de financiering van de culturele sector en/of met een aanpassing van de fiscale regelgeving.

¹ 'Onderzoek naar de mogelijkheden van aanvullende financiering voor de culturele sector', IDEA Consult, 2015. Zie <https://cjsm.be/cultuur/onderzoek-en-publicaties/onderzoek-naar-de-mogelijkheden-van-aanvullende-financiering-voor-de>.

2.1 Reactie op de presentatie van het witboek en het flankerende beleid

Zoals de raad reeds eerder stelde in zijn Memorandum² moeten subsidies de belangrijkste financieringsbron blijven. Organisaties moeten een optimale capaciteit kunnen uitbouwen, gegarandeerd voor een minimale duur, om het eigen DNA succesvol te kunnen ontwikkelen. De SARC wijst daarbij op een systematische onderfinanciering van sectoren & werkvormen. Er moet voldoende aandacht blijven gaan naar het creëren van voldoende/werkbare financiële ademruimte via reguliere subsidiëring.

Pistes voor aanvullende financiering zullen daarom steeds bijkomend zijn ter versterking van de bestaande ondersteuning. De SARC is tevreden met deze eerste aanzet in de vorm van een inventarisatie van mogelijkheden voor aanvullende financiering.

2.1.1 Vermogensfinanciering / cultuurbank

Het witboek aanvullende financiering focust te sterk op vermogensfinanciering (zie de Cultuurbank). Dit sluit onvoldoende aan bij de reële noden in het veld. De kern van de financiering in de culturele sector ligt bij het grote belang van voldoende structurele middelen: als eerste en meest stabiele financieringspoot en als keurmerk en incentive voor andere investeerders. De sterke focus op vermogensfinanciering gaat daarom voorbij aan de primaire problematiek van een structureel tekort aan werkingsmiddelen en de nood aan maatwerk.

Slechts een zeer beperkt aantal actoren en deelsectoren bezitten immers voldoende (groei- en) marktpotentieel om gedifferentieerde inkomstenbronnen te kunnen aanboren (initiatieven lanceren met een (financieel) rendement, verwerven van sponsoring of giften, aantrekken van investeerders,...). Waar sommige – meestal grotere – organisaties er in slagen aantrekkelijk te zijn voor en middelen te halen uit de markt, zijn er (clusters van) organisaties die weinig tot geen middelen uit de markt kunnen halen.

2.1.2 Het creëren van een optimaal fiscaal kader

2.1.2.1 Tax shelter voor de podiumkunsten

De tax shelterregeling wordt uitgebreid naar de podiumkunsten (wet in opmaak). De regelgeving zal enkel van toepassing zijn op productievenootschappen. In de Vlaamse gesubsidieerde podiumkunstensector zijn er op dit moment echter geen organisaties in de vorm van een vennootschap actief. De regeling komt in de praktijk enkel ten goede aan de (grote) commerciële spelers. Een aanpassing waardoor ook producerende vzw's in aanmerking komen, is noodzakelijk.

Daarnaast moet overwogen worden de bijgestuurde tax shelterregeling voor podiumkunsten uit te breiden naar beeldende kunst, audiovisuele (anders dan single screen/film) kunst en alle genres van muziek (pop & rock, klassiek, hedendaags klassiek,...).

2.1.2.2 Aftrekbare giften

² Zie Memorandum SARC 2014-2019, blz. 15.

Het huidige systeem voor de aftrekbare giften blijkt niet voor alle (sub)sectoren even toegankelijk of transparant.

Enkel giften aan erkende instellingen kunnen recht geven op een belastingvermindering. Het gaat om instellingen die ofwel uitdrukkelijk opgenomen zijn in de wet, ofwel erkend zijn door de federale minister van Financiën. Wie geen individuele erkenning heeft om fiscale attesten uit te reiken kan dit ook proberen via de projectrekening bij de Koning Boudewijnstichting. Deze richt zich echter enkel op projecten, beperkt in duur en doelstelling. De projectrekening is dus niet geschikt om structurele werkingsmiddelen te genereren. Door de regelgeving en gehanteerde principes is dit systeem een te hoge drempel voor vele (kleinere) culturele organisaties.

De SARC vraagt om:

- de criteria om een erkenning om fiscale attesten te kunnen uitreiken door de federale minister van Financiën te kunnen krijgen, meer haalbaar te herformuleren voor organisaties in de culturele sectoren en op federaal niveau deze wijzigingen te bepleiten;
- te onderzoeken of een uitbreiding van de inschakeling van de Koning Boudewijnstichting mogelijk is door naast de giften voor projecten ook giften voor de structurele werking van organisaties een plaats te geven;
- als bovenstaande niet mogelijk blijkt, de oprichting van een aanspreekpunt of loket op Vlaams niveau te onderzoeken dat een faciliterende rol kan spelen voor aftrekbare giften voor organisaties met een structurele werking. Indien wordt geoordeeld dat dit door het Cultuurloket kan worden opgenomen (zie verder), dan moet erover gewaakt worden dat dit de objectiviteit van de informerende dienstverlening niet in het gedrang brengt en dat hiervoor voldoende expertise kan worden aangetrokken of opgebouwd.

De essentie voor de SARC is dat het voor culturele organisaties op een eenvoudige manier mogelijk moet zijn om attesten van aftrekbare giften te kunnen uitreiken. Wanneer een culturele instelling gesubsidieerd wordt door de Vlaamse overheid, is dat een voldoende kwaliteitsmerk waardoor de organisatie in aanmerking komt voor erkenning wanneer zij aan de andere formele voorwaarden voldoet.

2.1.3 Cultuurloket

Voor het aanboren van aanvullende financieringsinstrumenten zijn specifieke competenties en expertise nodig. De SARC erkent dat de sectoren zouden geholpen kunnen worden met een loket dat geïnteresseerde organisaties informeert, inspireert, opleidt en begeleidt in het opzetten van fondsenwervende activiteiten.

Minister Gatz streeft naar een verdieping en verbreding van het huidige Kunstenloket, zodat de brede cultuursector beroep kan doen op hun dienstverlening.

Gezien de specificiteit van dit proces en de noodzakelijke expertise moet er aandachtig over gewaakt worden dat een uitbreiding niet ten koste gaat van de huidige missie van het Kunstenloket om individuele kunstenaars en organisaties in de culturele en creatieve sectoren zakelijk en juridisch te adviseren.

De SARC wijst ook op mogelijke tegengestelde belangen bij een uitbreiding van het Kunstenloket. Indien de dienstverlening van het bestaande Kunstenloket, die zich nu in de eerste plaats richt naar individuele kunstenaars en creatieve beroepen, wordt uitgebreid naar de brede cultuursector en dus meer systematisch dan nu ook naar werkgevers/opdrachtgevers, zouden conflicterende situaties kunnen ontstaan.

De SARC vraagt voldoende aandacht voor deze knelpunten. De oprichting van een Cultuurloket moet alleszins zeer grondig voorbereid worden en waar nodig moet bijkomende expertise en mankracht aangetrokken worden.

Bovendien wijst de SARC specifiek voor de sociaal-culturele sector op het werkterrein en de expertise van SCWITCH en vraagt hij complementariteit hiermee na te streven wanneer een instelling met loketfunctie over aanvullende financiering tot stand wordt gebracht.

2.1.4 Kmo-portefeuille voor culturele sector

De SARC is tevreden met het idee om een “kmo-portefeuille voor cultuur” te willen realiseren. Het moet de bedoeling zijn om op een laagdrempelige manier en via bijdrage in de kosten, mogelijkheden te bieden voor organisaties om externe adviseurs in te schakelen en een extra opleidingsaanbod toegankelijk te maken. De SARC wijst op het bestaande instrument van de kmo-portefeuille binnen het Agentschap Ondernemen en Innovatie. Hier nog een extra opdracht voor het Cultuurloket van maken lijkt niet aangewezen aangezien er al een grote expertise-opbouw voorhanden is binnen de Vlaamse administratie.

De SARC vraagt daarom een uitbreiding van de bestaande kmo-portefeuille naar de brede culturele sector en ook voor vzw's.

2.1.5 Cross-sectorale samenwerking

De SARC waardeert de sterke poot in het witboek rond cross-sectorale samenwerking binnen en buiten de cultuursector. Deze samenwerkingen zijn een motor voor creativiteit en innovatie.

De jeugdsector valt buiten de scope van het witboek. De afgelopen jaren bouwde deze sector (o.a. door de bovenlokale projecten van jeugdhuizen) echter veel expertise op rond ondernemerschap. Zij kunnen als bron van ervaring worden aangesproken bij de verdere uitbouw van het witboek.

De SARC pleit in dat verband ook voor een transversale benadering vanuit het gehele beleid, niet alleen binnen de bevoegdheid van de huidige cultuurminister. Wanneer de hele Vlaamse Regering de schouders hieronder zet, kan er heel wat worden gerealiseerd en expertise worden uitgewisseld.

2.2. Andere financierings- en kostenverlagende maatregelen

2.2.1 Indemniteitsregeling bij tentoonstellingen

De SARC wees er eerder al op dat Vlaanderen achterop hinkt in vergelijking met andere Europese regio's door het ontbreken van een indemniteitsregeling³. Hierdoor is het voor organisaties moeilijk om bijzondere tentoonstellingen van internationaal belang te organiseren.

³ Zie Sectorraad Kunsten en Erfgoed, *Advies over de conceptnota 'Naar een duurzame cultureel-erfgoedwerking in Vlaanderen'*, 10 mei 2016, p. 10-11: 'Er moet dringend werk gemaakt worden van een indemniteitsregeling'.

2.2.2 Onroerende voorheffing

De gewesten zijn autonoom bevoegd om verminderingen en vrijstellingen m.b.t. onroerende voorheffing te regelen. Zo geldt in het Vlaams gewest bijvoorbeeld een vrijstelling wanneer het onroerend goed wordt ingezet voor onderwijs. De SARC vraagt deze bevoegdheid te gebruiken en te onderzoeken of de vrijstelling m.b.t. de onroerende voorheffing kan uitgebreid worden naar infrastructuur voor de cultuursector.

2.2.3 Verlaagd btw-tarief

Sinds het taxshift-akkoord is sinds 1 januari 2016 een verlaagd btw-tarief (6%) voor scholenbouw van kracht. In een rondzendbrief geeft de federale minister van Financiën aan dat deze gebouwen hoofdzakelijk, maar niet uitsluitend voor onderwijs gebruikt moeten worden. Zo komen niet alleen klaslokalen, maar ook gedeelde refters, studiezalen of bibliotheekruimtes in aanmerking. Tegelijk vallen de gebouwen voor buitenschoolse kinderopvang aan en in de scholen onder deze regeling.

Volgens de SARC is het opportuun dat op federaal niveau wordt bepleit om de rondzendbrief breed te interpreteren en het verlaagd btw-tarief toe te passen voor alle infrastructuur verbonden aan vorming, opvoeding en informeel leren. Bij uitbreiding vraagt de SARC het verlaagde btw-tarief te verruimen naar de gehele culturele sector.

2.2.4 Verfijning fiscaal kader

De SARC ziet verder nog mogelijkheden in de ontwikkeling van fiscale stimuli zoals het herbekijken van de bestaande aftrekregeling voor sponsoring, de toekenning van belastingvermindering, een vermindering van sociale lasten voor beurzen, het herbekijken van successierechten voor cultuurgoederen, het toekennen van fiscale gunstregimes voor topstukken/sleutelwerken en uitzonderlijke verzamelingen in privébezit, etc. De SARC vraagt een inventarisatie van deze mogelijkheden en om de onderhandelingen op federaal niveau aan te vatten.

2.2.5 Tax shelter voor startende ondernemingen

Zoals eerder vermeld wordt de tax shelter voor audiovisuele producties uitgebreid naar de podiumkunsten. Daarnaast bestaat er ook een tax shelterregeling waarbij natuurlijke personen een fiscaal voordeel wordt toegekend indien ze een lening toestaan aan startende ondernemingen (crowd-lending). Vzw's kunnen echter geen beroep doen op deze regeling. De SARC vraagt om dit mogelijk te maken.

2.2.6 Crowdfunding

2.2.6.1 Tax shelter voor crowdfunding

De tax shelterregeling voor startende ondernemingen voorziet in een fiscaal voordeel voor slechts twee types crowdfunding; crowd-equity (de investeerder ontvangt aandelen) en crowd-lending (de investeerder geeft een lening). In de cultuursector wordt echter vooral gebruik gemaakt van twee andere types crowdfunding; de reward-based crowdfunding (de investeerder ontvangt een niet-financiële beloning zoals bvb. een ticket of cd) en donation-based crowdfunding (de investeerder ontvangt geen wederdienst).

Heel wat investeerders genieten zo geen fiscaal voordeel. De SARC vraagt daarom te onderzoeken of binnen deze tax shelterregeling ook een fiscaal voordeel mogelijk kan worden gemaakt voor de andere vormen van crowdfunding, namelijk reward-based crowdfunding en donation-based crowdfunding.

2.2.6.2 Crowdfunding via giften

Voor organisaties die een erkenning voor het uitschrijven van fiscale attesten bezitten, vervalt het fiscaal voordeel indien ze werken via een crowdfundingplatform. De fiscale maatregel is immers niet van toepassing wanneer de gift via een tussenpersoon (doorstorting mag niet) – in dit geval het crowdfundingplatform – de organisatie bereikt. De SARC pleit voor het behoud van de aftrekbaarheid voor middelen die via een crowdfundingplatform worden verzameld. Dit geldt specifiek voor donation-based crowdfunding waarbij de crowd geen wederdienst ontvangt.

2.2.7 Ruilsystemen en complementaire munten

De SARC merkt op dat alternatieve munten en ruilsystemen niet aan bod komen, bvb. in de vorm van gemeenschapsmunten, LETS (Local Exchange Trading System), e.a.. Deze systemen zijn een groeiend, maatschappelijk relevant fenomeen. Ze bieden heel wat potentieel om ruil- en deelprocessen op gang te trekken en te stimuleren. Ook moeilijk bereikbare doelgroepen kunnen op deze manier betrokken worden. De SARC vindt het aangewezen verder onderzoek te verrichten naar toepassingsmogelijkheden in de cultuursector.

Samenvattend

De SARC is tevreden met de eerste inventarisatie naar mogelijkheden voor aanvullende financiering, naast en ter versterking van de bestaande ondersteuning.

Hij plaatst evenwel kanttekeningen bij een aantal beleidspistes en wijst op een aantal opportuniteiten door uitbreiding van of aanknoping met het bestaande instrumentarium.

Reactie op de presentatie van het witboek

1. Vermogensfinanciering / cultuurbank

De SARC wijst op een te grote focus op vermogensfinanciering, die niet altijd strookt met de noden in het veld. Structurele middelen zijn de eerste en meest stabiele financieringspoot. Omwille van de uiteenlopende financieringsproblemen van sectoren, stelt de SARC dat maximaal moet ingezet worden op maatwerk. Niet alle organisaties of (sub)sectoren kunnen gedifferentieerde inkomstenbronnen aanboren.

2. Uitbreiden en optimaliseren van het fiscaal kader

De SARC vraagt:

- De verruiming van de tax shelterregeling voor podiumkunsten naar producerende vzw's en een verruiming te overwegen naar andere sectoren zoals beeldende kunsten en muziek;
- Het vereenvoudigen van de mogelijkheid voor culturele organisaties om giften fiscaal aftrekbaar te maken: door bestaande mogelijkheden te optimaliseren of door een aanspreekpunt op Vlaams niveau op te richten die hierin bemiddelt.

3. Cultuurloket

De SARC merkt op dat er bij een verruiming van het Kunstenloket, voornamelijk gericht op individuele kunstenaars en hun belangen, naar een Cultuurloket voor alle actoren, dus ook voor opdrachtgevers, voldoende aandacht moet zijn voor o.a. de risico's van conflicterende belangen, het aantrekken van voldoende en juiste expertise en de complementariteit met andere bestaande organisaties zoals SCWITCH. Tijdens een grondige voorbereidende fase moeten alle knelpunten aangepakt worden.

4. Kmo-portefeuille

De SARC vraagt een uitbreiding van de bestaande kmo-portefeuille naar de brede culturele sector en ook voor vzw's.

5. Cross-sectorale samenwerking

De SARC waardeert de wens tot cross-sectorale samenwerking en pleit voor een transversale benadering door de hele Vlaamse regering. De SARC wijst alvast op de opgebouwde expertise in de jeugdsector op het gebied van ondernemerschap en vraagt op deze mee te nemen in het verdere traject.

Bijkomende financierings- en andere maatregelen

1. Werk maken van een indemniteitsregeling;
2. Uitbreiding van verminderingen en vrijstellingen m.b.t. onroerende voorheffing voor cultuurorganisaties;
3. Een brede interpretatie en uitbreiding van de toepassing van het verlaagd btw-tarief en andere verfijningen van het fiscale kader;
4. Tax shelter voor startende ondernemingen via crowd lending ook laten gelden voor vzw's;
5. Tax shelter mogelijk maken voor de andere vormen van crowdfunding, die meer gebruikt worden in de culturele sector.
6. Afstemming tussen crowdfundingplatforms en fiscale attesten;
7. Aandacht voor ruilsystemen en complementaire munten.

Namens de Algemene Raad,
Luk Verschueren, algemeen voorzitter

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed,
Heidi De Nijn, voorzitter
Herman Baeten, ondervoorzitter
Liesbeth Lemiere, secretaris

Namens de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk,
Frie De Greef, voorzitter
Dirk Verbist, ondervoorzitter
Liesbeth Lemiere, secretaris